

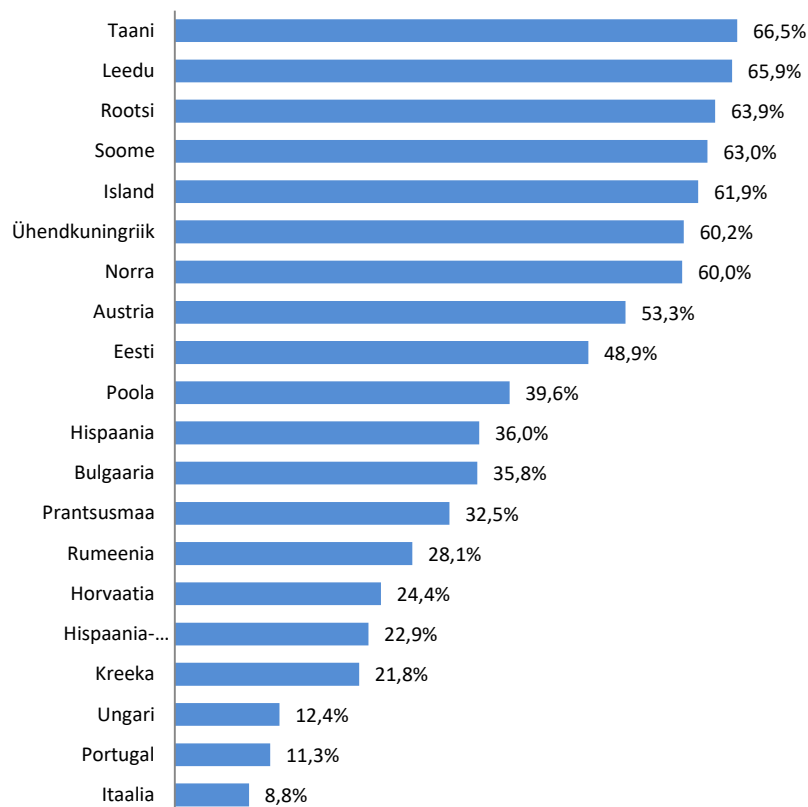
Euroopa joomiskultuurid on väga erinevad, ilmneb 19 Euroopa riiki hõlmavast RARHA SEASi uuringust

Põhja- ja Ida- ning Lõuna-Euroopa joomiskultuurid erinevad ikka veel joomise sageduse ja korraga tarvitatud alkoholikoguste poolest. Põhja- ja Ida-Euroopa traditsiooniliselt kange alkoholi maades juuakse Vahemeremaadega võrreldes keskmiselt harvem, kuid korraga suuremaid alkoholikoguseid. Kange alkoholi maades on kangele alkoholi hakatud eelistama õlut või veini, samas kui veiniriikides on veini osatähtsus langenud.

Purjutamine¹ on rohkem levinud Põhja-Euroopas

Purjutamise esinemise osas on erinevused suured. Viimase 12 kuu jooksul vähemalt korra purjutanud vastajate osakaal jäi vahemikku üle 60% Põhja-Euroopa riikides kuni umbes 10% Itaalias ja Portugalis. Eestis on purjutajaid olnud viimase 12 kuu jooksul 49%.

Viimase 12 kuu jooksul vähemalt korra purjutanud vastajate osakaalud

RARHA SEASi uuringus on Hispaaniast kaks valmit: üks on riiklik valim, mis katab ja esindab kogu riiki, ning teine on lisavalim, mis koostati, et esindada just Kataloonia autonoomset piirkonda. Kuigi mõlemad valimid pärinevad samast riigist (Hispaaniast), esitatakse need eri nimede all: Hispaania riiklik valim „Hispaania“ ja Kataloonia autonoomse piirkonna valim „Hispaania-Kataloonia“ all.

RARHA SEASi uuringuga hinnati ka purjutamisel tarvitatud alkoholi osakaalu kogu tarvitatud alkoholist. Keskmiselt oli see 30%, kuid riikide lõikes jäi väga laia vahemikku: ligi 50% Soomes ja Islandil ning vähem kui 10% Itaalias.

¹ Purjutamine on ühe joogikorra ajal (nt ühel peol) juuakse ära vähemalt kuus alkoholiühikut või rohkem.

Suured erinevused alkoholi mittetarvitajate osas pööravad müügistatistika põhjal tehtud järeldused pea peale

Keskmiselt pole umbes 15% eurooplastest enda sõnul viimase 12 kuu jooksul alkoholi joonud. See osakaal aga varieerub riigiti, olles Taanis 7% ning Portugalis 25% ja Itaalias üle 30%.

Alkoholi mittetarvitajate osakaalu arvestamine näitab ametlikku alkoholi tarvitamist uues valguses. Müügistatistika järgi juuakse Itaalias täiskasvanu kohta 7,6 liitrit, mis on üks madalamaid näitajaid Euroopas, samas kui Taanis on sama näitaja üsna kõrge, ületades 9,5 liitrit. Kui aga mittetarvitajad välja jätta, juuakse Itaalias täiskasvanud alkoholi tarvitava inimese kohta 10,8 liitrit, mis on rohkem kui Taanis, kus sama näitaja on 10,4 liitrit.

Uuringu järgi ei ole Eestis umbes 11% vastajatest endi sõnul viimase 12 kuu jooksul alkoholi tarvitanud. Siiski 89% on seda teinud ning tarvitajateks on sagedamini mehed kui naised. Kõige enam juuakse Eestis õlut ja kanget alkoholi. Inimesed ise hindavad enda alkoholi tarvitamist madalamaks kui müügistatistika andmed näitavad.

Eurooplased hoiduvad alkoholist halbade kogemuste tõttu, jooma ajendab aga hea mõju otsimine

Inimesed, kes on alkoholi tarvitamist lubavas vanuses, kuid siiski ei joo, teevad seda mitmel põhjusel. RARHA SEASi valimist ilmnas neli tegurit: halb tervis, halvad kogemused joomisega, maitse ja mõjude mitte-meeldimine ning viimasena usulised või muud põhimõtted, mida toetavad majanduslikud põhjused. Joomisajendite uurimisel ilmnas samuti neli tegurit: mõnu, teiste hulka sobitumine, hea tervise juures olemine ja mured. Keskmiselt olid ülekaalus naudingud ja lõbuaeg seonduvad ning sotsiaalsed põhjused.

Mitteametlik alkoholi hankimine – märkimisväärne panustaja

Seitse riiki otsustasid uurida mitteametlikku alkoholi hankimist. Mitteametlikku alkoholi kodumaalt või välismaalt hankivate vastajate hulk oli suur, jäädes vahemikku 5% Hispaanias, 10% Ungaris, Poolas ja Portugalis, 28% Horvaatias ning ligi 40% Soomes ja Kreekas. Eesti kohta nimetatud andmeid ei kogutud.

20%-l eurooplastest esineb alkoholi tarvitamise häire sümptomeid

Neljast küsimusest koosnevast RAPS-testist ilmnas, et peaaegu üks viiest vastajast oli viimase 12 kuu jooksul kogunud vähemalt ühte alkoholi tarvitamise häire sümptomit ja üks kümnest oli kogunud vähemalt kahte sümptomit. Nii Eestis kui mujal riikides tõid vastajad kõige sagedamini välja süütunde seotult alkoholi tarvitamisega ja kõige harvem joomise esimese asjana pärast hommikul ärkamist.

Teiste joomise tõttu tehti viimase 12 kuu jooksul kahju suurele osale eurooplastest ja iga viies elas lapsepõlves koos suhteliselt palju alkoholi tarvitava inimesega

Uringust ilmes, et üle 60%-le osalevate riikide eurooplastest tehti kellegi teise joomise tõttu viimase 12 kuu jooksul kahju: 46%-le neist tuttava ja 46%-le võõra joomise tõttu. Kui vaadata ainult tõsisemat kahju, milleks peetakse kehaliisi vigastusi, suurde tüüsi sattumist, sõitu joobes juhiga või joobes juhtimisega seotud liiklusõnnetusse sattumist, on

kahjusaanute osakaal siiski väga kõrge ehk keskmiselt 20% ja jääb vahemikku 40% Leedus kuni umbes 10% Rootsis, Austrias ja Ungaris. Eesti andmete põhjal on nimetatud kahjusaajaid keskmiselt 33%.

RARHA SEASi uuringust ilmnes, et keskmiselt iga viies eurooplane elas lapsepõlves või noorukieas samas kodus koos palju alkoholi tarvitava isikuga ja umbes pool neist tundsid, et see avaldas olulisel määral halba mõju. Kõige rohkem esines selliseid kogemusi Balti riikides, sh Eestis (38% telefoni ja 46% veebiküsitluse järgi) ja kõige vähem Itaalias ja Hispaanias.

Alkohol ei ole tavakaup ja sellele tuleb kehtestada eripiirangud

Nii Eestis kui mujal Euroopas olid vastajad ühel nõul, et eelistatuim poliitiline meede on harimine ja teavitamine ning ka juhuslik autojuhtide joobe kontrollimine; mõlemat meedet toetab suur enamus. Suur osa vastajatest leiavad aga, et alkohol ei ole tavatoode ja sellele tuleb kehtestada eripiirangud. Nad usuvad ka, et avaliku võimu kohuseks on kaitsta inimesi kahjude eest, mida joomine neile endile teeb. Poliitiliste meetmete osas ollakse eri nõul ning alkoholi kättesaadavuse piirangute ja hinna suhtes on piirangute pooldajad ja vastased eri arvamusel. Alkoholimüügi piiramist hilja õhtul pooldab vähem inimesi ja alkoholi kõrget hinda, mille eesmärk oleks alkoholiga seotud kahjude vähendamine, pooldab veelgi vähem inimesi.

Esimesest ELi ühismeetmest, mille eesmärk on vähendada alkoholiga seotud kahjusid (RARHA), on Euroopas palju kasu

ELi ühismeetme projekti rahastab Euroopa Komisjon ja liikmesriigid www.rarha.eu/

Avaldatud raport põhineb ühtsustatud Euroopa alkoholiuuringul (RARHA SEAS), mis pakub uut teavet joomise kohta Euroopas. RARHA SEAS on ülevaatlik uuring, mis tehti 20 Euroopa piirkonnas 19 riigis alates Pürenee poolsaarest läänes kuni Skandinaaviani ning Kreekast ja Itaaliast kuni Balti riikide, Poola ja Ühendkuningriigini. Uuring tehti 18-64 aastaseid üldrahvastikku kuuluvaid inimesi esindavate valimite abil. Keskmiselt küsitleti riigi kohta 1500 inimest ning küsitletute koguarv oli üle 32 000.

Edasised tegevused

1. RARHA SEASi uuringut peaks kordama nelja-viie aasta pärast, et mõista alkoholihäiretega seotud suundumusi ja jälgida alkoholipoliitika ning ka üldisemate sotsiaalsete, majanduslike ja kultuuriliste arengute mõju.
2. Ühtlustatud alkoholiuuringute tegemise ka tulevikus võib kindlustada Euroopa institutsioonilise raamistiku loomine. Kaaluda tuleb eri valikuid, mille hulgas on näiteks alkoholiuuringute ja -poliitikaga tegeleva eriasutuse loomine või Euroopa Narkootikumide ja Narkomaania Seirekeskuse volituste laiendamine.

Raport:

Moskalewicz J., Room R., Thom B. (toim) (2016) Comparative monitoring of alcohol epidemiology across the EU. Baseline assessment and suggestions for future action. Synthesis report.